

I E G U L D Ī J U M S T A V Ā N Ā K O T N Ē

Projekta numurs: 8.3.2.1/16/I/002

**Nacionāla un starptautiska mēroga pasākumu īstenošana izglītojamo
talantu attīstībai**

18. OLIMPIĀDE EKONOMIKĀ **2. posms**

2018. gada 1. februāris

Tests (22 punkti)

Kods

Atzīmē pareizo atbildi! Katrā jautājumā drīkst atzīmēt tikai vienu atbildi.

Par katru pareizu atbildi – 1 punkts.

1. Ja valsts palielināja preces A ražošanu, nesamazinot preces B ražošanu, tad sākotnējo ražošanu attēloja
 - a) punkts, kas atradās uz ražošanas iespēju robežas.
 - b) punkts, kas atradās pa kreisi no ražošanas iespēju robežas.
 - c) punkts, kas atradās pa labi no ražošanas iespēju robežas.
 - d) pēc dotās informācijas to nevar noteikt.
2. Jānis grib iegūt augstāko izglītību ar mazākām alternatīvas izmaksām. Kādu lēmumu jāpieņem Jānim, ja turpmākajos četros gados paredz ievērojamu darba pieprasījuma samazināšanos, bet pēc tam – strauju pieaugumu?
 - a) Meklēt darbu un sākt strādāt.
 - b) Uzsākt studijas augstskolā.
 - c) Studijas uzsākt pēc četriem gadiem.
 - d) Četrus gadus nedz studēt, nedz strādāt.
3. Pieņemsim, ka tējas tirgū izveidojies tirgus līdzsvars. Tēja un citroni ir kopā lietojamas preces. Tējai tiek noteikti cenas griesti, kas ir zemāki par tirgus līdzsvara cenu. Kā vajadzētu rīkoties citronu pārdevējiem?
 - a) Samazināt citronu pasūtījumus.
 - b) Palielināt pasūtīto daudzumu.
 - c) Nemainīt pasūtīto daudzumu.
 - d) Paaugstināt cenu.
4. Kurā gadījumā pircējam jāreķinās, ka tirgus līdzsvara cena noteikti paaugstināsies?
 - a) Ja palielināsies gan pieprasījums, gan piedāvājums.
 - b) Ja samazināsies gan pieprasījums, gan piedāvājums.
 - c) Ja samazināsies pieprasījums un palielināsies piedāvājums.
 - d) Ja palielināsies pieprasījums un samazināsies piedāvājums.

5. Salnas ievērojami samazina ābolu ražu. Ābolu pieprasījums ir elastīgs, tādēļ
- ābolu tirgus līdzsvara cena paaugstināsies, pircēju izdevumi samazināsies.
 - ābolu tirgus līdzsvara cena paaugstināsies, pircēju izdevumi palielināsies.
 - ābolu tirgus līdzsvara cena samazināsies, pircēju izdevumi palielināsies.
 - samazināsies gan ābolu tirgus līdzsvara cena, gan pircēju izdevumi.
6. Latvijā strādājošo darba alga ir ievērojami zemāka kā attīstītajās valstīs. Tie, kas apgalvo, ka "augstākas algas paaugstinātu Latvijas iedzīvotāju labklājību" ir pārliecināti, ka darba pieprasījuma elastība ir
- vienādota
 - elastīga
 - absolūti elastīga
 - absolūti neelastīga.
7. Patērētājs līdzsvaru sasniedz, kad pēdējā patērētā ābola galējais derīgums ir 10 d.v., bet pēdējā banāna – 5 d.v. Kāda ir banāna cena, ja ābola cena ir 0,20 eiro?
- 0,05 eiro
 - 0,10 eiro
 - 0,20 eiro
 - 0,40 eiro
8. Kurš no dotajiem faktoriem ietekmē gan pieprasījuma (cenas), gan piedāvājuma elastību?
- Ražošanas faktori ir savstarpēji aizvietojami.
 - Preces cenas īpatsvars patērētāja ienākumos.
 - Ražošanas tehnoloģijas uzlabošanās.
 - Laika periods, kas pagājis kopš cenas izmaiņas.
9. Pieņemsim, ka zemi var izmantot gan graudu, gan liellopu audzēšanai. Ja patērētāji ievērojami palielina liellopu gaļas pieprasījumu, tad
- graudu pieprasījums samazināsies
 - graudu piedāvājums samazināsies
 - samazināsies gan graudu pieprasījums, gan piedāvājums
 - palielināsies gan graudu pieprasījums, gan piedāvājums.

10. Uzņēmējdarbības veikšanai tika izmantoti 30000 eiro personīgās naudas. Gada noguldījuma likme -1%. Gada laikā grāmatvedības peļņa bija 15000 eiro. Kāda bija ekonomiskā peļņa?
- 300 eiro
 - 14700 eiro
 - 15000 eiro
 - 15300 eiro.
11. Ja nozarē produkcijas pieprasījums ir absolūti elastīgs, tad
- katrs uzņēmums var noteikt savu tirgus cenu
 - uzņēmumam ir izdevīgi samazināt preces cenu, lai palielinātu realizācijas apjomu
 - katras pārdotās preces vienības galējie ieņēmumi ir vienādi ar cenu
 - paaugstinot cenu, uzņēmums palielinās kopējos ieņēmumus.
12. Kurā atbildē ir pareizi norādīta ražošanas resursa izmantošanas cena?
- Kapitālam – normālā peļņa; zemei – rente.
 - Darbam – alga; kapitālam – ekonomiskā peļņa.
 - Kapitālam – procenti; uzņēmējspējām – peļņa.
 - Uzņēmējspējām – ekonomiskā peļņa; naudai – procenti.
13. Uzņēmumi darbojas pilnīgas konkurences tirgū. Tirgū produkta cena samazinās. Kā mainīsies darba pieprasījums nozarē?
- samazināsies
 - nemainīsies
 - palielināsies
 - pēc dotās informācijas nevar noteikt.
14. Kuru prasību neatbalstītu arodbiedrības?
- minimālās algas paaugstināšanu
 - imigrācijas veicināšanu
 - emigrācijas ierobežošanu
 - importa veicināšanu.
15. Akciju sabiedrība ik gadu maksā dividendi 2 eiro par akciju. Noguldījumu procentu likme ir 0,5%, bet kredītu procentu likme ir 7%. Par kādu maksimālo cenu varētu pirkt šo akciju?
- 4,0 eiro
 - 28,57 eiro
 - 40 eiro
 - 400 eiro

16. Kāds ir akcijas ienesīgums, ja akciju nopirka par 20 eiro un ik gadu saņem dividend 0,70 eiro?
- a) 1,40 %
 - b) 3,5%
 - c) 28,6 %
 - d) 14%
17. Kādu lēmumu ir jāpieņem uzņēmumam, ja preces cena (P) kļūst zemāka par vidējām mainīgām izmaksām (AVC)?
- a) Jāpalielina ražošanas apjoms.
 - b) Jāsamazina ražošanas apjoms.
 - c) Jāpārtrauc preces ražošana.
 - d) Jāturpina preces ražošana.
18. Latvijā ēnu ekonomika pārsniedz 20% no IKP. Lai ēnu ekonomikā iegūto naudu varētu izmantot, tā ir jālegalizē jeb "jāatmazgā". Tas saistās ar izmaksām. Naudas atmazgāšanas izmaksas var uzskatīt
- a) par ēnu ekonomikas alternatīvas izmaksām
 - b) par pastāvīgām izmaksām (FC)
 - c) par galējām izmaksām (MC)
 - d) par mainīgām izmaksām (VC).
19. SIA par savām saistībām
- a) atbild ar visu savu mantu
 - b) atbild ar pamatkapitālu
 - c) atbild ar pašu kapitālu
 - d) ar savu mantu neatbild, jo tās atbildība ir ierobežota.
20. Kura produkta ražošana uzņēmumam ir visienesīgākā?
- a) Produkta A. Kopējās izmaksas 100 eiro, peļņa - 25 eiro.
 - b) Produkta B. Kopējās izmaksas 140 eiro, peļņa - 30 eiro.
 - c) Produkta C. Kopējās izmaksas 170 eiro, peļņa - 40 eiro.
 - d) Produkta D. Kopējās izmaksas 210 eiro, peļņa - 50 eiro.
21. Nosaki, ko iekļaus pamatlīdzekļos!
- a) uzņēmuma pamatkapitālu
 - b) uzņēmuma saražoto produkciju, kas atrodas noliktavā
 - c) naudas līdzekļus uzņēmuma kontā
 - d) mašīnas, iekārtas.

22. Ja valdība noteiks minimālo darba algu, kas būs augstāka par līdzsvara algu darba tirgū, tad
- a) palielināsies darba pieprasījums
 - b) samazināsies darba piedāvājums
 - c) piedāvātais darba daudzums pārsniegs pieprasīto
 - d) pieprasītais darba daudzums pārsniegs piedāvāto.
23. Ražošanas resursa "zeme" piedāvājums ir
- a) neelastīgs
 - b) elastīgs
 - c) var būt gan elastīgs, gan neelastīgs
 - d) ar vienādotu elastību ($e = 1$).

18. OLIMPIĀDE EKONOMIKĀ**2. posms****2017. gada 1. februāris****Kods**

1. **uzdevums.** (4 punkti) Ilze un Jānis plāno svinības. Paredzēja, ka pasākumā kopā piedalīsies 40 dalībnieki. Plānotās izmaksas bija:

- viesības telpu īrei un dekorēšanai – 130 eiro;
- muzikantiem – 150 eiro;
- ēdieniem - 400 eiro;
- dzērieniem - 160 eiro.

a) (1 p) Aprēķini plānotās kopējās izmaksas vienam viesim!

Atbilde:

b) (3 p.) Precizējot dalībnieku sarakstus, Ilze un Jānis secināja, ka pavisam būs 50 dalībnieki. Nolēma, ka ikvienam viesim saglabās sākotnēji plānoto "piedāvājumu". Aprēķini 50 dalībnieku svinību kopējās izmaksas !

Atbilde:

2. **uzdevums.** (10 p.) Preces A tirgū tās pieprasījumu izsaka vienādojums $Q_D = 700 - P$, bet piedāvājumu $Q_S = 2P - 200$, kur Q ir preces daudzums, bet P – preces cena.

a) (2 p.) Aprēķini tirgus līdzsvara cenu un līdzsvara daudzumu!

Atbilde:

$P_E =$	n.v./eiro
$Q_Q =$	vien.

b) (4 p.) Valsts nosaka preces cenas griestus - 200 eiro par vienu preces vienību.

1. Aprēķini pieprasīto preces A daudzumu pēc cenas griestu noteikšanas! Atbilde: eiro.

2. Aprēķini, par cik procentiem izmainījās ražotāju ieņēmumi pēc cenu griestu noteikšanas!

Atbilde: %

c) (2 p.) Tirgus līdzsvara situācijā (uzdevuma sākotnējie nosacījumi) valdība ražotājiem kompensē 150 eiro par katru saražoto preces vienību.

1. (1 p.) Kā ekonomikā dēvē ražotājam samaksāto "kompensāciju"?

Atbilde:

2. (1 p.) Aprēķini tirgus līdzsvara cenu pēc "kompensāciju" ieviešanas!

$P_E =$ eiro

3. (2 p.) Aprēķini, par cik eiro izmainījās patērētāju izdevumi preces A iegādei tirgus līdzsvara situācijā, kas izveidojās pēc "kompensāciju" ieviešanas, salīdzinot ar sākotnējo līdzsvara situāciju.

Atbilde: eiro

3. **uzdevums.** (5 punkti) Laura, perspektīva sportiste, apsver alternatīvas - atteikties no "normālas dzīves", kad viņa var strādāt un gadā nopelnīt 15000 eiro, vai nopietni pievērsties sportam, lai izcīnītu medaļu olimpiādē. Valsts Sporta komiteja maksātu stipendiju 12600 eiro gadā. Lauras aprēķini liecina, ka stipendija nesegs visas sportam veltītās izmaksas: 6000 eiro par dzīvokli un pārtiku un 10000 eiro par inventāru, treniņnometnēm, dalību sacensībās.

Aprēķini!

a) (2 p.) Alternatīvas izmaksas Lauras lēmumam "nopietni pievērsties sportam".

Atbilde: eiro

b) (2 p.) Kādas ir Lauras lēmuma "nopietni pievērsties sportam" alternatīvas izmaksas valstij?

Atbilde: eiro

c) (1 p.) Kuras uzdevuma nosacījumos minētās alternatīvas izmaksas nevar izteikt naudā? Atbilde:

4. **uzdevums.** (6 punkti). Ražotājs iegādājās iekārtu, ar ko pārmaiņus iespējams ražot trīs dažādus produktus A, B un C. Ražotāja mērķis ir iegūt maksimālo peļņu. Nedēļas laikā iekārtu drīkst ekspluatēt 120 stundas. Iepazīsties ar tabulā doto informāciju!

Produkts	A	B	C
Produkta realizācijas cena (P) (eiro)	25	20	23
Produkta vidējās kopējās (ATC) izmaksas (eiro)	10	8	12
Produkta pieprasījums (vienības/nedēļā)	25	20	30
Iekārtas izmantošanas laiks vienas vienības ražošanai (stundas)	4	3	4

- a) (3 p.) Veic nepieciešamos aprēķinus un nosaki, kurus produktus un cik vienības nedēļā visizdevīgāk ražot!

Atbilde:

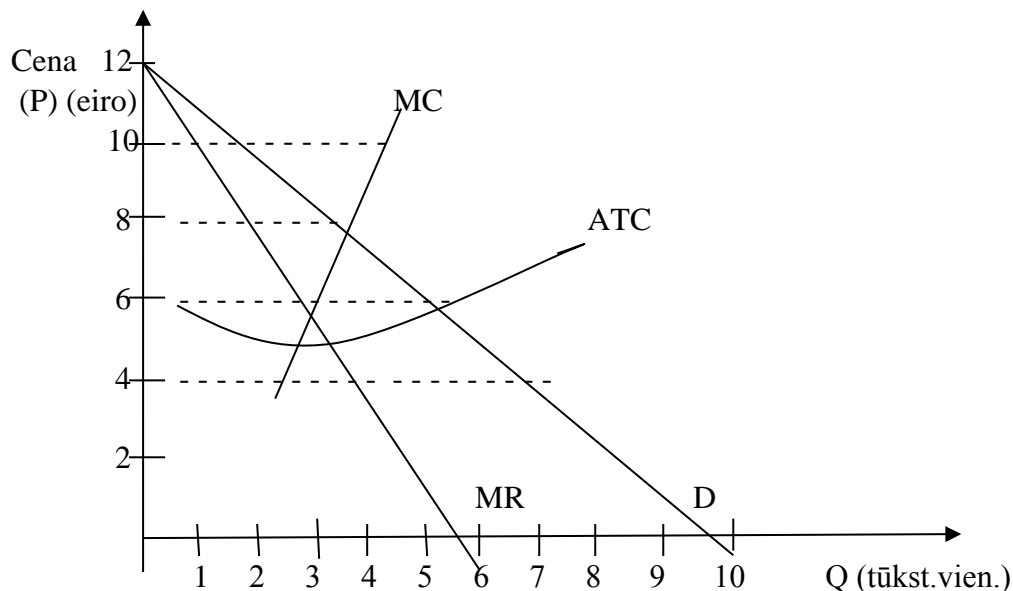
A	vien.
B	vien.
C	vien.

- b) (3 p.) Aprēķini, kādu maksimālo peļņu nedēļas laikā var gūt ražotājs!

Atbilde:

	eiro
--	------

5. **uzdevums.** (7 punkti) Attēlā atspoguļota peļņas maksimizācijas situācija monopola tirgū. Izmanto attēlā esošo situāciju, nosaki vai veic nepieciešamos aprēķinus un atbildi uz sekojošajiem jautājumiem!

- a) (1 p.) Ko parāda MR līkne? Atbilde:
- b) (1 p.) Kādu cenu noteiks monopolists? (1 p.) Atbilde: eiro
- c) (1 p.) Kādu likumsakarību ievēro monopolists, nosakot optimālo ražošanas apjomu? Atbilde:
- d) (1 p.) Cik preces vienības ražos monopolists? Atbilde: vien.
- e) (1 p.) Aprēķini monopolista kopējos ieņēmumus (TR). Atbilde: eiro
- f) (2 p.) Aprēķini monopolista peļņu! Atbilde: eiro

6. **uzdevums.** (10 punkti) Katram jēdziena skaidrojumam vai definīcijai pieraksti jēdzienu! (Kas tas ir?)
- a) Uzņēmuma līdzekļu pārbaude dabā un to novērtēšana naudā.
Atbilde:
- b) Nolietotā pamatkapitāla aprēķināšana un atmaksāšana.
Atbilde:
- c) Uzņēmuma likvidācija, lai apmierinātu kreditoru prasības no uzņēmuma likvidācijā iegūtajiem līdzekļiem. Atbilde:
- d) Viena lieluma spēja mainīties atkarībā no cita lieluma nelielām izmaiņām. Atbilde:
- e) Valdības pasākumi, lai nepieļautu darba algas paaugstināšanos.
Atbilde:
- f) Uzņēmuma vai amatpersonas likumīga pārbaude, ko veic īpaši lietpratīga persona. Atbilde:
- g) Akciju sabiedrības tīrās peļņas daļa, kuru akcionāru sapulce nolēmj sadalīt akcionāriem. Atbilde:
- h) Regulāra pensijas koriģēšana atkarībā no inflācijas. Atbilde:
- i) Uzņēmumu pretlikumīga vienošanās par tirgiem, cenām, pārdošanas apjomiem. Atbilde:
- j) Rādītājs, ko izmanto, lai raksturotu patērētāja apmierinājumu, lietojot precī. Atbilde:

7. **uzdevums.** (9punkti) Izlasi dotos piemērus! Daudzpunktu vietā ieraksti atbilstošos terminus, secinājumus, aprēķinu rezultātus!
- 7.1. Ja teātra biļešu cena samazinās no 15 līdz 12 eiro, tad pārdoto biļešu skaits palielinās par 10%.
- a) Uzraksti, kādu pieprasījuma elastības veidu ilustrē piemērs!
Atbilde:
- b) Aprēķini elastības koeficientu! Atbilde:
- c) Aprēķinātais elastības koeficients ļauj izdarīt secinājumu, ka mājsaimniecību izdevumi teātra biļešu iegādei Atbilde:
- 7.2. Kafijas pupiņu ražotājvalstīs slikta raža. Kafijas kilograma cena paaugstinājās no 16 eiro līdz 20 eiro. Nedēļā pārdotās tējas daudzums palielinājās no 750 līdz 800 kg.
- a) Uzraksti, kādu pieprasījuma elastības veidu ilustrē piemērs!
Atbilde:
- b) Aprēķini elastības koeficientu. Atbilde:
- c) Aprēķinātais elastības koeficients ļauj izdarīt secinājumu, ka kafija un tēja ir Atbilde:
- 7.3. Piena cena pieauga par 15%. Saražotā piena daudzums palielinājās no 8 līdz 8,24 milj. tonnu.
- a) Uzraksti, kādu elastību ilustrē piemērs! Atbilde:
- b) Aprēķini elastības koeficientu! Atbilde:
- c) Aprēķinātais elastības koeficients ļauj izdarīt secinājumu, ka ir neelastīgs piena Atbilde:

8. **uzdevums.** (7 punkti) Uzņēmums ražo preces A un B. Visas iekārtas var izmantot gan preces A, gan preces B ražošanā. Uzņēmums nodarbina 250 strādājošos, kuri var ražot gan preci A, gan preci B. Preces A cena ir 50 eiro, bet preces B – 40 eiro par vienību.

Sekojošā tabula parāda saražoto preču daudzumu atkarību no ražošanā iesaistīto strādnieku skaita.

Strādnieku skaits	Preces A saražotais daudzums (vien.)	Preces B saražotais daudzums (vien.)
0	0	0
50	250	200
100	450	450
150	600	650
200	700	750
250	750	800

- a) (1 p.) Izdari secinājumu par ražošanas resursu izmantošanas efektivitāti, ja saražo 450 preces A un 450 preces B vienības!
Atbilde:
- b) (1 p.) Izdari secinājumu par ražošanas resursu izmantošanas efektivitāti, ja saražo 700 preces A un 200 preces B vienības!
Atbilde:
- c) (3 p.) Cik preču A un B ir jāražo uzņēmumam, lai maksimizētu kopējos ieņēmumus? Atbilde: vien.; vien.
- d) (2 p.) Aprēķini uzņēmuma kopējos ieņēmumus, sasniedzot optimālo ražošanas apjomu! Atbilde: eiro

9. **uzdevums.** (6 punkti) Pieprasījumu izsaka vienādojums $Q_D = 400 - 10P$. Tirgus līdzsvara daudzums ir 100 vienības. Patērētāju ieguvums ir divas reizes lielāks par ražotāju ieguvumu.

- a) (1 p.) Aprēķini tirgus līdzsvara cenu!

Atbilde:

- b) (2 p.) Aprēķini patērētāju ieguvumu!

Atbilde:

- c) (3 p.) Aprēķini cenu par kādu ražotājs vairs tirgum nepiegādās šo preci!

Atbilde:

10. **uzdevums.** (10 punkti) Izvēlies atbildi, kas precīzāk atbilst situācijai! Drīkst izvēlēties tikai vienu atbildi.

A. Labi laika apstākļi un rūpīgs zemkopju darbs nodrošināja lielu rudzu ražu. Tā rezultātā palielinājās rudzu

- a) pieprasījums
- b) piedāvājums

un rudzu cena

- a) paaugstinājās
- b) pazeminājās

Tā kā rudzu pieprasījums ir neelastīgs, tad rudzu audzētāju kopējie ieņēmumi

- a) palielinājās
- b) samazinājās
- c) nemainījās

B. Uzskata, ka ražošanas resursu piedāvājumu sniedz

- a) mājsaimniecības
- b) uzņēmumi
- c) valsts

bet to pieprasījumu veido

- a) mājsaimniecības
- b) uzņēmumi,
- c) valsts

C. Pastāvīgo izmaksu (FC) līkne ir

- a) horizontāla
- b) vertikāla
- c) lejupvērsta.

Kopējo izmaksu (TC) līkne, salīdzinot ar mainīgo izmaksu (VC) līkni, koordinātu asīs atrodas

- a) augstāk
- b) zemāk.

Palielinoties ražošanas apjomam, attālums starp vidējo kopējo izmaksu (ATC) un vidējo mainīgo izmaksu (AVC)

- a) palielinās
- b) nemainās
- c) samazinās.

D. Ja ražošanu attēlo punkts, kas atrodas uz ražošanas iespēju robežas, tad ražošanas resursi ir izmantoti

- a) efektīvi
- b) neefektīvi.

Ja pieņem lēmumu mainīt ražošanas apjomu tā, ka to attēlo punkta pārvietošanās pa ražošanas iespēju robežu, tad, pēc notikušajām izmaiņām, ražošanas resursus izmanto

- a) efektīvi
- b) neefektīvi.